

Schouwweg 103, woonhuis

Adres	Schouwweg 103
Postcode	2243 BP
Kadastraal nummer	H 911
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	1
Benoeming onderdelen complex	Landhuis met bijbehorend terras
Oorspronkelijke functie	Wonen
Datering/Bouwjaar	1928

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS met bijbehorend TERRAS. De hekpijlers zijn verhoogd (onderste deel is nieuw) ten behoeve van een nieuw hek. Het hek maakt daarom geen onderdeel uit van de beschrijving. De vrijstaande garage aan rechterzijde van het huis is later toegevoegd en maakt – hoewel passend in vorm, stijl en materiaalgebruik – geen onderdeel uit van de bescherming.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het huis met inpandige garage is in 1928 door H. van Lindonk ontworpen. Al snel volgden enkele wijzigingen, waaronder de bouw van een serre op het terras. Deze serre is in de jaren 1980 weer verwijderd. In die periode is ook de inpandige garage bij de woning getrokken en zijn de inrijdeuren vervangen door een glaspui; naast het huis werd een vrijstaande garage gebouwd. Van Lindonk publiceerde het huis in een oeuvreoverzichtsboek dat hij in 1931 maakte met foto's van 'hoffotograaf' A. Frequin uit Den Haag. In dit boek nam hij slechts enkele landhuizen op, hetgeen het belang van dit huis voor zijn oeuvre benadrukt.

Het aangebouwde terras is typerend voor de bouwtijd. In het Interbellum werd veel aandacht besteed aan de overgang van het huis naar de tuin, waarbij geleidelijk van binnen, naar semi-binnen (erkers, veranda's), naar een stenig buiten (terras, stoep) en vervolgens (via trappen) naar de tuin overgegaan werd. Het 'buiten-binnen-zijn' komt niet alleen tot uitdrukking in de terrassen maar ook in het toepassen van gemetselde elementen zoals stoepen en bloembakken. De architectonische relatie tussen binnen en buiten is belangrijk voor het ontwerp van het huis en zijn directe omgeving en daarom behoren deze onderdelen ook tot de beschermde onderdelen.

Over de architect

Hermanus (Herman) Willem van Lindonk (1893-1984) studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen in Rotterdam, waar architect Kromhout één van zijn leermeesters was. Aansluitend volgde hij als toehoorder colleges aan de Technische Hogeschool in Delft. Hoogleraar Visser attendeerde hem op de mogelijkheden die de groeiende gemeente Wassenaar hem als architect te bieden had. Het was de periode waarin een groot aantal buitenplaatsen verkaveld werden ten behoeve van villabouw. Na zijn huwelijk in 1920 vestigde Van Lindonk zich in Wassenaar, waar hij talloze villa's, landhuizen en woningen zou ontwerpen. Hij woonde op de Lange Kerkdam; eerst op nummer 59 en later op nummer 64. Beide huizen noemde hij Sonnehuys. Zijn bouwwerken onderscheidden zich vooral door hun zorgvuldige metselwerk van donkerroodbruine baksteen met terughoudende versieringen, de met riet of leien gedekte kappen en de prominente schoorstenen, die verwijzen naar de Engelse cottagestijl.

Van Lindonk drukte zijn stempel op het villapark De Paauw, waar hij maar liefst zo'n vijftig huisnummers op zijn naam heeft. Dit gebied, oorspronkelijk behorend bij de buitenplaats De Paauw, werd vanaf 1925 ontwikkeld. In de wijk staan vele fraaie voorbeelden van Van Lindonks oeuvre (zie hieronder 'Over De Paauw').

Ook heeft Van Lindonk een omvangrijk oeuvre in Nieuw Wassenaar achtergelaten. Hier golden eveneens strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. Van Lindonk ontwierp er verschillende villa's en landhuizen, onder andere aan Kerkeboslaan 4 (ca. 1930) en 5 (1930), Teylingerhorstlaan 6 (1933) en Bremhorstlaan 21 (1934), en ook enkele dubbele woonhuizen zoals Teylingerhorstlaan 1-17 en 23-25 uit 1931-1933.

Van Lindonk heeft tevens in andere wijken gebouwd, zoals de landhuizen Hertelaan 1 (1928) en Jagerslaan zuid 2a (1938) en andere typen gebouwen ontworpen, zoals de christelijke school aan de Herenweg (1924).

Na de Tweede Wereldoorlog bouwde hij voort in Wassenaar, waaronder Bremhorstlaan 7 uit 1955. Van Lindonk bleef tot aan zijn pensionering actief in Wassenaar en de directe omgeving en ontwierp in 1960 nog Lindelaan 1 in Oud Wassenaar.

Over Groot Haesebroek

De bebouwing van de villawijk Groot Haesebroek kwam vanaf het begin van de twintigste eeuw op gang, samen met de ontwikkeling van Park Oud Wassenaar. De N.V. Exploitatiemaatschappij Park Groot Haesebroek, waarvan Wouters directeur was, bracht de kavels van beide parken tegelijkertijd in de verkoop. Vanaf 1910 kwam de verkoop goed op gang. In dezelfde tijd werd het kasteel Oud Wassenaar omgebouwd tot hotel met als idee dat het dienst kon doen als gastenverblijf voor de nieuwe bewoners van de villaparken. De bloeitijd was rond 1920 toen maar liefst 52 kavels, voornamelijk langs de Schouwweg, Konijnenlaan en Koekoekslaan, werden verkocht.

Stedenbouwkundige aspecten

Het vrijstaande huis ligt te midden van een ruime tuin, aan de noordwestzijde van de Schouwweg en is tegenover het huis Schouwenhoek op Schouwweg 102 gelegen. Dit is een rijksmonument uit 1928 van architect Co Brandes. De voorgevel, waarin zich de entree bevindt, en waarin oorspronkelijk ook de toegang tot de garage was gesitueerd, is naar de Schouwweg gericht. In de rechterzijgevel bevinden zich neven- en dienstentrees. Aan de straat bevinden zich twee gemetselde hekpijlers, die de auto-oprit flankeren.

Architectonische beschrijving¹

Het deels onderkelderde huis bestaat uit twee bouwlagen met een samengestelde plattegrond en kap. De kap bestaat uit in elkaar grijpende en geschoven schildkappen met een kruisvormige hoofdvorm. Ook de dakkapellen hebben schilddaken, met uitzondering van één daklicht met een boogvormige afdekking. De levendige hoofdvorm is ontstaan door diverse driezijdige erkers over twee lagen met kap, maar ook door verschillen in goothoogte. Het dak is gedekt met gebakken, rode leipannen, heeft ruime overstekken en bevat drie hoog opgemetselde schoorstenen met siermetselwerk. Het metselwerk is in Noords verband uitgevoerd, dat door rollagen wordt afgewisseld; ter plaatse van de voormalige garage en de bijkeuken is houten vakwerk verwerkt. De lekdorpels zijn eveneens in baksteen uitgevoerd. De houten ramen bevatten glas-in-lood. De hoofdentree bestaat uit een boogvormig portiek dat zich trapsgewijs naar binnen verjongd. Ook de deur met ruit en diefijzer is boogvormig. De kopse gevel van de voormalige garage is met vakwerk en siermetselwerk ingevuld en rust op forse, houten korbelen.

Bij de hoofdentree en nevenentree zijn gemetselde stoepen en bloembakken gerealiseerd. Het bakstenen terras is uitgevoerd met borstweringen met daarin bloembakken en stoepen naar de lager gelegen tuin.

Interieur

Het huis is in zijn oorspronkelijke structuur (inwendige indeling) en kapconstructie behouden, waarbij het trappenhuis met bordestrap en glas-in-loodlichten met gebrandschilderde medaillons (met schepen en stadsgezicht), lambrisering, tochtportaal, togen en paneeldeuren van belang zijn. Opvallend detail is een vaste bloembak met zinken, uitneembare bak als onderdeel van de houten trap (ter hoogte van het bordes).

Waardstelling

Het woonhuis met terras is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de villabouw in park Groot Haesebroek in het bijzonder;
- vanwege de plaats die dit landhuis inneemt in het oeuvre van architect Van Lindonk als een van zijn grote en gaaf bewaarde, vrijstaande landhuizen en als typerend voorbeeld van zijn werk;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en eveneens vrijwel gaaf bewaarde, eigentijdse en voor de bouwstijl typerende materiaalgebruik en detaillering;
- vanwege de ligging binnen en als onderdeel van een gebied met hoge stedenbouwkundige, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten dat van rijkswege beschermd is als dorpsgezicht, genaamd 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg', vanwege de ligging in een wijk met hoge architectonische kwaliteiten en in de nabijheid van verscheidene rijksmonumenten en vanwege de structuurondersteunende waarde als onderdeel van de villabouw van park Groot Haesebroek.

Bijlagen

Foto's situatie 2013; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 16 september 2013; www.bonas.nl; Arve, P.Y. ten, 'De Lange Kerkdam, een dijk van een dam', 2012 (in voorbereiding);

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;
Bolten, J.C., 'Eenige nuttige wenken omtrent garagebouw', *Het Landhuis waarin opgenomen Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 27, 6(1932), 233-235;
Bontenbal, A., 'Dubbel landhuis in het villapark "de Pauw" te Wassenaar. Architect H.W. van Lindonk', *Onze tuinen met Huis en Hof*, jrg 25, 41(1930), 861-862;
Bontenbal, A., 'Landhuis te Wassenaar', *Weekblad voor het Landhuis Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 26, 39(1931), 1052-1053;
Frequin, A., *Landhuizen van Herman van Lindonk*, Leiden, 1931 (fotoboek)
(NAi boeknr 3070 depot locatiecode 226C04)
Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;
Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.